नन्वेषांनानाफलसाधनानांहरिसेवाभावमात्रेणकुतोवैयर्थ्यंतत्राह श्रेयसांफलानामात्मैवावधिः पराकाष्ठा अर्थतःपरमार्थतः आत्मार्थत्वेनैवान्येषां प्रियत्वादित्यर्थः भवत्वात्माअवधिः हरेःकिमायातंतत्राह सर्वेषामपीति आत्माआत्मदश्चाविद्यानिरासेनस्वरूपाभिव्यंजकः ऐश्वरेणापिरूपेणब लिप्रभृतिभ्यइवात्मप्रदः प्रियश्चपरमानंदरूपत्वात् ॥ १३ ॥ किंचनानाकर्मभिस्तत्तद्देवताप्रीतिनिमित्तान्यपिफलानिहरिप्रीत्याभवंतिकेवलं तत्त द्देवताराधनेनतुनकिंचिदितिसदृष्टांतमाह यथेति मूलात्प्रथमविभागाःस्कंधाः तद्विभागाभुजाः तेषामपिउपशाखाःउपलक्षणम् पत्रपुष्पादयोऽपि तृप्यंति नतुमूलमेकंविनाताःस्वस्वनिषेचनेन प्राणस्योपहारोभोजनंतस्मादेवेंद्रियाणांतृप्तिः नतुतत्तदिंद्रियेषुपृथक्पृथगन्नलेपनेन तथाऽच्युतारा धनमेवसर्वदेवताराधनंनपृथगित्यर्थः ॥ १४ ॥ कुतःसर्वमूलत्वादितिसदृष्टांतमाह यथैववारःजलानि वर्षाकालेसूर्यादुद्भवंति ग्रीष्मेतस्मिन्नेवप्र

श्रेयसामपिसर्वेषामात्मात्ह्यवधिरर्थतः ॥ सर्वेषामपिभूतानांहरिरात्मात्मदःप्रियः ॥ १३ ॥ यथातरोर्मूलनि षेचनेनतृप्यंतितत्स्कंधभुजोपशाखाः ॥ प्राणोपहाराच्चयथेंद्रियाणांतथैवसर्वार्हणमच्युतेज्या ॥ १४ ॥ य थैवसूर्यात्प्रभवंतिवारःपुनश्चतस्मिन्प्रविशंतिकाले ॥ भूतानिभूमौस्थिरजंगमानितथाहरावेवगुणप्रवाहः ॥ १५ ॥ एतत्पदंतज्जगदात्मनःपरंसकृद्विभातंसवितुर्यथाप्रभा ॥ यथाऽसवोजाग्रतिसुप्तशक्तयोद्रव्यक्रि याज्ञानभिदाभ्रमात्ययः ॥ १६ ॥

विशंति अस्याप्रसिद्धत्वेनदृष्टांतांतरमाह यथाभूतानिभूमाविति गु णप्रवाहश्चेतनाचेतनात्मकःप्रपंचः ॥ १५ ॥ ननुहरावेवगुणप्रवाहइत्युक्तेतदाधारत्वेनसोपाधिकत्वंहरेःस्यादित्याशंक्याह एतदिति एतद्विश्वंवि ष्णोस्तत्सर्वशास्त्रप्रसिद्धंपदंपरंसर्वोपाधिरहितंतदुत्पन्नत्वान्नततःपृथगित्यर्थः तर्हिकथमन्यथाभातितत्राह सकृदिति सकृत्कदाचिद्विभातंस्फुरितं गंधर्वनगरवत् यथासवितुःप्रभानततोभिन्ना यथाचजायति असवइंद्रियाणिस्फुरंतिसुषुप्तौतुसुप्तशक्तयोभवंतीत्यर्थः कथंभूतोऽसौहरिःद्रव्यादीनां त्रिविधाहंकारकार्याणांतन्निमित्तस्यभेदभ्रमस्यचात्ययोयस्मात्सः यद्वा अजायतिसुषुप्तौ असवःसुप्ताःशक्तयोयेषांतेभवंति सवितुःप्रभेत्यु द्रतौदृष्टांतइति ॥ १६ ॥